

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön kúldetésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső-fordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOSZVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI LAP.

Virad, bár kissé későn!

(Ss.) A mióta a porosz ezár imígy gratulált táviratilag — a francia nemzet mellé térdelve — az orosz csárnak: „Poroszország soha sem fogja feledni, hogy Önnek köszöni azt, hogy a háboru nem öltötte a legvégső mérvet;” — s erre iméz, alázatos porosz barátunk mutatván be magát a világ színe előtt, így kiálta fel, a villansodrony szányain: „vajha kötelező barátságunk biztosíthassa (t. i. jövőre is) mindkét ország boldogságát és dicsőségét” — alig talákozhatik oly politikai erefenség, mely az ugy is köztudomásu porosz-orosz entente-cordiale, talán véd- és daczszövetségben józanul kételkednek, kételkedhetnek. A jelzett ömlengések nem két világosító magán-érzelmeinek kifejezései, hanem két nagy diplomata (Bismarck és Goresakoff) nyilatkozatai, melyekkel az Odo Russel által-Versaillesben havakig kutattott nyílt titkot, melyet a bünszerzők magok is leplezgettek Franciaország-vég-leveretéseig, most, elbizakodottságuk teljében világággá bocsátanak a semlegesek nagy épülésére.

Voltak közöttünk is politikai rövidlátók, hogy többet ne mondjunk, kik a porosz-francia háboru kezdetén, minden alkalommal esküdöztek arra, hogy Németország ujja alakulása üdvöt hoz reánk, mert e nagy tény után a porosz-orosz szövetség lehetetlen. Ezek mellett az indoklatlanul jóhiszeműek mellett ma egyetlen okmány szól, a Pesten és Pozsonyban megalapított „Die deutsche Wacht an der Donau”-programja. Ez a porosz-német és az osztrák-magyar állam közti barátságos közeledésben „egy benső, szilárd és felbonthatlan, a két hatalmas állam közös érdekeire alapított véd- és daczszövetség”-jeleit fedezi fel, melyeket szerinte „nemesak az örökös osztrák tartományok, sőt Magyarországnak is valamennyi művelt, belátó politikusa olybá tekint, mint az európai béke garantiáját” — stb.

Távol van tőlünk és legyen jövőre is azon hiuság, nagyravágás, hogy magunkat e „belátó”-politikusk közé számítsuk; hanem ép ezért most sem osztozhatunk a magyar-porosz-barátok jóhiszeműségében és nem fog rajtuk a „Die deutsche Wacht an der Donau” azon biztatása: „ha Poroszország a „Wacht am Rhein”-mi leszünk az előőrs kelet felé, a „Wacht an der Donau, és ez még többet jelent, mert ott legfőbb egy tartomány elvesztéséről lehetne szó, míg keletről a Caesaropapismus fenyegeti a nyugoti civilisatiót, ha kezét tehetne Konstantinápolyra.”

Nagyon mulatságos lenne, ha nem volna oly igen elszomorító — egy porosz-német színekkel szegélyezett lap programjából olvasni a „nyugoti civilisatiót” v ed elméről.

Menjetez Franciaországba s nézzétek meg, mivé tette a német hadsereg a „nyugoti civilisatiót” addig is, míg Németországból származó láthatnátok a polgári alkotmányos szabadságot — gyönyörködjétek, hogyan csökölodznak a kifosztott, vérbe gázolt francia nemzet teste fölött a német szabadságot megalapító (!) Vilmos, s a népboldogító Sándor csárok.

Sok jel mutat a politikai láthatáron máris arra, hogy a porosz-orosz elválhatlan barátok rövid időn szerepet fognak eserni; az egyik kinyugossza fardalmait a véres — babérokön, kiszámítja, hány száz milliót tehet a haza hordott zsákmány értéke, s hogyan helyezze el a három év alatt be-seprendő 5 milliárdot; a másik hozzá látand a munkához, hogy ő is szerzhessen valamit a konyhára, már ennél a milliárdokat egy másik nyugoti hatalomnak kellend megfizetni, a területgyarapodásuk a keleti szultán birtokaiból kellend kikerülni, bár az is megeshetik, hogy egy másik keleti nagyhatalomnak is hozzá kell járulni némileg a terület kikerítéséhez, s talán a milliárdok kamataihoz is.

Lehet ez tőlünk nagy pessimismus, hanem ebben osztozik velünk a loyális ellenzék is; hisz ép az „Ellenőr” (167.) mondja „ha még oly biztos volna is Ausztriának fennmaradálása, mint a mily kevéssé valószínű” — és tovább: „ha constatiroztuk azon tény, hogy Ausztriának fel-bomlása valószínű, constatiroznunk kell azt is, vajjon hatalmunkban áll-e nekünk magyaroknak ezt megakadályozni?” A felelet pedig erre az, hogy „a helyzet sokkal határozottabb, a factorok, melyek azt létrehozták, s melyek a helyzet természetes fejlődését eszközölni fogják sokkal hatalmasabbak, minthogy a mi erőfeszítésünk akár egyik, akár másik irányban döntő lehetne, s azért a józan (!) politikának feladata megtenni kötelességünket, de készen lenni minden eshetőségre.”

Lám, lám milyen józan tanácsot tudnak adni a mi ellenzéki szóvivőink; a háboru kezdetén Jókai mondá: húzzuk meg magunkat, most Mocsáry hirdeti, készülünk minden eshetőségre! Falais egy biztatás ez!

Egykor a számos tagból álló egéresalád feje megindító ékesszólással magyarázta a kandurnak, mily szeretetlenül jár el, mily igaztalanságot és kegyetlenséget követ el, midőn őket felfalja; a kandur végig hallgatta a szívömlengéseket egyet-egyet felelt is a szép szavakra, hanem a mikor már nem tudott érv ellen érvet állítani — ridegen így szólt: „miért vagytok egerek” és megefte őket.

A mi ellenzéki profétáink is azt vélik, tartuk parlamenti és lapirodalmi szép-szóval a reánk leselkedő porosz-orosz vad kandurokat; de vajjon beérik-e ezek evvel a száraz kosszal,ők, kik hussal és vérről élnek — meg pénzrel és területtel.

Nézzünk csak át a szomszédba, mily gyönyörűségeken megprotégálták a szomszédaink azt a 20 millióból álló lengyel népet, melynek vala egy 18,000 □ mérföldnyi kis országa is.

A „Deutsche Wacht an der Donau” ugyan azzal vigasztal, hogy Ausztria-Magyarország és Porosz-Németország közl megszűnt minden egyenetlenség, hagyományos rivalitás, nem fognak ezek egymás ellen sem 30, sem 7-éves sőt 7-napos harcot sem folytatni. Ugy legyen! Hanem mi ennek nem azért hiszünk, mert havak előtt a mi ellenzéki organumaink, — most a porosz-német színes szegélyű lap — biztosítanak és biztosítottak Poroszország baráti, áldozatkész jóakaratairól, hanem azért, mivel az erősebb kandur nem hagyja minket a másik által felfalanni — saját érdekében.

Különb a mi előrelátó ellenzékünk is felismervén a fenyegető veszedelmet, ez annak a jele, hogy még tehetünk róla úgy, ha nem kergetünk ez idő szerint valószínűtlen idealokat, hanem meg-e-le-vő alkotmányos intézményeinket kifejtve, e kapocs által vonjuk magunkhoz közeli és távoli szabadságeseinket; ha az alkotmányos szabadság vértjeivel harlunk el a porosz-német és orosz militarismus csapásait; ha önmagunk közli egyenetlenkedés által nem nyitunk rést kebl és külleleinknek annak elemzésére, a mire Szt.-István ideje óta hiába törekedtek. Így járva el a várható „minden eshetőség”-ek közt, jóra is ébredhetünk.

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Feladatott Pesten márt. 8. 12 óra 20 p. délután. Érkezett Kolozsvárra márt. 8. 12 ó. 40 p. délután.

Páris, márt. 6. Komoly zavarások történtek, 3 felfegyverzett nemzetőr-zászlóalj szuromnyalugrasztatott szét; nutyrogliecerinnel történtek szét-robbanások; állítólag a vörösek összeesküvése felfedeztetett.

Székelv-Udvarhely, 1871. márcz. 2.

A városkán ma egész nap gyászlobogót lengtet a szél. Eötvös József halála fölötti fájalmunkat jelző az, a ki városunknak már régi idő óta díspolgára volt.

A plébánia és ref. templomban, a helybeli dalárda közreműködése mellett, gyász-isteni tisztelet tartott, melyen a városi hatóság, minden ezéhek zászlókkal, a tisztség és törvényszék testületileg megjelenve, adának öszinte kifejezést a haza nagy halottja fölötti fájalmunknak.

Az erdélyi muzeum-egylet felirata a magyar képviselőházhoz.

Tisztelt képviselőház!

(Erd. muzeum-egyl. 43/871.) Ezélt három évvel, úgy mint 1868. februarius 18-án, az erdélyi muzeum-egylet közgyűlést tartván, a midőn az igazgató választmány és a tiszt kar szabályszerűen számoltak az egylet működéséről, és az egylet által alapított és állított „erdélyi országos muzeum” gyarapodásáról, állapotáról és szükségéről tették jelentéseiket: a közgyűlés e jelentésekből és számadásokból egyfelől azt az örvendétes tudomást szerezvén, hogy a legmostohább körülmények közt egyes magánosok áldozatkészsége által létesített e tudomány intézet nyolcz évi fennállása óta akorára növekedett, a mekkorára ily rövid idő alatt az alapításkor a legvérmesebb remény se mert volna számítani; másfelől pedig értesülvén arról a szomorító körülményről, hogy ez intézet tovább fejlesztésére, felvirágoztatására és fenntartására nem rendelkezhetik a kellő eszközökről; segitni kívánt, és elejét venni annak a fenyegető veszélynek, hogy a megkívántató mód hiányában a szép reménnyel kecsgetett muzeum elmecezésvén, tengődésre legyen kárhoztatva.

Mint legsürgetőbb szükség az állván a közgyűlés előtt, hogy a muzeum gyűjteményei számára nem rendelkezik oly állandó helyiségről, a mely a muzeum már akkor megvolt gyűjteményeinek bár csak felét is magába fogadhatta volna s e miatt kénytelen volt becses könyvtárát nem egészen tűzbiztos és folyton dráguló bérházba helyezni; a segély főforrását az erdélyi 184 $\frac{1}{2}$ -ki országgyűlésnek a muzeum állítására vonatkozó határozatában látta, a melyből azt vélte következtethetni, s tán nem is méltánytalanul, hogy az ily ünnepeyesen és formászerűen létre jött törvénczikk, mint törvényesen kifejezett közakarat egy erre tökélyesen jogosult országos képviselő testületnek, ha akkor mindjárt a legfelsőbb szentesítés elmaradása miatt nem is mehetett teljesedésbe: egy erkölcsi kötelezettséget alapít meg e testület örökösére nézve, és ennélfogva a magyar országgyűlés, mint a beléje olvad erdélyi országgyűlés természetes és törvényes örököse, nem is utasíthatja el magától azt az erkölcsi tartozást, hogy az erdélyi országos muzeumot miután megalapításában és létesítésében magánosok hazafisága részben már teljesedésre vitte a jelzett határozat, legalább a hátralevő részben támogassa, segélyezze, fenntartásában és gyarapításában.

E szempontoktól vezérelve a közgyűlés ugyancsak 1868. február 18-ról 20. szám alatt egy indokolt kérelmet intézett a tisztelt képviselőházhoz, a melyben részletezván szükségét, alapul felvévén annak az összegnek az egyenértékét, a melyre ezéla az erdélyi országgyűlés 1843-ban határozott volt, egy muzeum-épület létesítése és felszerelése céljára 250,000 o. forintot kért megszavaztatni. — Egyidejűleg a magyar királyi magas miniszteriumhoz is intézett egy hasonértelmű folyamodást, a melyben a kormányt kérte, hogy mint kezdeményező tegye magáévá az ügyet, és egyszersmind kötelezte magát, hogy építkezési terveit jóváhagyás végett felterjeszti, és a megszavazandó összeget nem fogja egyszerre igénybe venni, hanem csak részleteként az építés haladásának arányában.

A tisztelt képviselőházhoz intézett kérvényünkre nem volt szerencsénk választ nyerhetni; a magas miniszterium azonban 1868. ápr. 17-kéről 4765. szám alatt kelt közoktatási miniszteri leirattal az erdélyi kir. biztos úján tudatta, hogy „az 1868 ki költségvetés tárgyalása már bején fejezve, a kért segélyösszeg megszavazását nem lehetett eszközölni; hogy azonban ez ügyet az 1869-diki költségvetés tárgyalása alkalmával esetleg szőnyegre hozni lehessen, mindenekelőtt megkívántatnék, hogy a muzeum vagyoni állapotára, bevételeire és kiadásaira nézve teljesen hiteles és kimerítő adatok közhöz szolgáltatásnak, s egyszersmind az országos segélynek szüksége a kitűzött cél részletezése mellett megegyezőleg kimutatassék, e részben az 1843-ki országgyűlésnek nem szentesített határozatára való hivatkozás, tekintve a változott viszonyokat s a kincstárnak túlterheltségét, elégségesnek nem mutatkozván.”

Nem akarávén annak a fejtegetésbe bocsátkozni, hogy vajjon a kincstár túlterheltsége lehet-e érv egy jogos igény tagadására, az egylet e válaszban csak biztatást olvasott, és ehhez képest már 1868. május 5-kén 38. szám alatt kelt felterjesztésével a kívánt adatokat a lehető legnagyobb részletességgel és kimerítőséggel benyújtotta.

Csaknem egy egész évvel későbbre, az 1869 febr. 16-án tartott közgyűlés, miután az említett felterjesztésre semminemű válasz sem érkezett, újból elhatározta az országos segély sürgetését a m. k. miniszteriumnál. Az 1868-ki kérelemre kapott válasz tartalmát szem előtt tartva, ezúttal nem hivatkozott az erdélyi országgyűlés 1843-ki határozatára, hanem magánuton értesülvén, hogy kormánykörökben a muzeum ügyét Kolozsvárra tervezett országos egyetem ügyével kívánják kapcsolatba hozni, egész érvelését arra alapította, hogy a mit a kincstár a muzeumnak juttat, csak eléleg arra, a mit az egyetem létesítésekhez hasonló ezéla ugy is okvetetlenül el kellene költönni; hogy a leendő egyetemnek oly elkerülhetetlen szüksége van a muzeumban már készen meglevő gyűjteményekre, hogy a muzeum támogatása egyenesen az egyetem érdekét modítja elő, sőt jól érteve ez érdek elutasíthatatlan szükség is. Második sorban igyekezett kimutatni, hogy az „országos” muzeumnak méltó igénye van országos segélyre, és hogy annak megszavazásából nem lehet semmi olyat következtetni, a mi ürrügyl szolgálhatna holmi különleges igények formálására, támogatására és érvényesítésére.

E kérelmet már ugyanazon év július 7-kén egy második legsürgetőbb folyamodvány követte, a mely hivatkozván egy a muzeum épületén történt betörési kísérletre, eleven színekkel festette a muzeumba gyűjtött tudományos kincsek veszélyeztetett helyzetét; de e kettős kérelemnek se lett, fájdalom, eddig semmi látható eredménye.

Azóta letelt az 1869-ik év, és az az eshetőség, a melyre az egylet 1868 május 5-ki felterjesztésében utalt, valósággal bekövetkezett. Az egylet részvényes

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvtáreskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstien és Volzner (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent. Nyilttéri cikkek: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékre a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

tagjai, a kiknek száma még mindig meghaladta az 500-at, miután az a 10 év, a melyre részvényilletékeik befizetésére kötelezték volt magukat, 1869 végével eltelt, és a lapok útján arról értesültek, hogy a boldog emlékeztű néhai közoktatásiügyi miniser báró Eötvös József a költségvetésbe felvett 10,000 ft. évi segélypénzt a muzeum számára: bizonyosnak tekintették e segélyösszeg megszavazását, és ebből azt következtetvén, hogy a muzeumnak egyesek támogatására már nincs szüksége, egyszerre és tömegesen kimaradtak az egyletből. Ez által az egylet jövedelme egyszerre 2500 ft-tal apadt, és noha e körülményt előre sejtve, az egylet a filérkedésig menő takaréksággal az 1869-ki zárlatból 3000 ft-tal meghaladó pénztámaradékokat volt képes átvinni 1870-re, és ennek felhasználásával ez évet még hiány nélkül kihozni; már most az 1871-ki költségvetés, dacára annak, hogy a gyűjtemények gyarapítására kivett általánosszég felénnyire vannak leszállítva, a már is a legsürgetőbb szükséglet éppen csak fedező mult évekhez képest, a rendes költségek fedezetében 300 ft-tal meghaladó hiányt tüntet ki, a mely a rendes bevételekben nem leli meg fedezetét.

Ha e hiány magában véve még nem látszik is oly nagyon kétségbe ejtőnek, azzá válik, ha tekintetbe vesszük, hogy a muzeum szükségelt úgy személyzet tekintetében, mint tudományos törekvéseinek a kor színvonalán tartása körül-övről évről növekednek, még pedig oly mértékben, hogy egyesek áldozatkészsége, ha lehetne is még kilátás rá, e szükségek fedezésére nem lehet képes. E mellett az egyetemre való remény, mint valami délibáb-féle tünemény évről évre mind tovább halad, és ki vagyunk tevé annak, hogy holott ma az egylet alap-tőkéjéből bevehető jövedelem még képes a szükséges költségek nagyobb részét fedezni; mihelyt magát a tőkét kezdjük esonkítani, a mind növekvő szükséggel szemben mind kisebb fedezetről fogunk rendelkezhetni, és nem kell az egyetem létesítésének sokáig késni, hogy Kolozsvárt muzeum helyett csak egy muzeumnak holt tetemét, csak romját találja.

Nem tehetjük, hogy itt különös nyomatékkal ki ne emeljük, hogy a muzeum ügyének az egyetemmel való oly szoros kapcsolatba hozatala, a mely a muzeumnak nyújtandó országos segély meg vagy nem adását az egyetem létesítésétől teszi függővé, nem az egylettől indult ki. Nem bocsátkozunk annak a megvitatásába, ha vajjon azok az okok, a melyekkel az eszme indítványozói indokolták ez eljárásukat helyesek voltak-e vagy sem. Sajnos, hogy a muzeumra nézve kétségtelenül káros és hátráltató. Az egylet megtette ugyan azt az ígéretet, hogy a leendő egyetemenk illő és egyenértékű viszonzószolgálatért szívesen megnyitja gyűjteményeit szabad használatra, de hogy evvel koránt sem engedte meg azt a feltevést, mint ha a muzeum lételeire csak is az egyetem kedvéért volna az országnak szüksége, eléggé bizonyítja az a tény, hogy a muzeumot oly időben létesítette, a melyben kolozsvári egyetemről nem volt még sejtélem se, és hogy dacára annak, ez intézet szükséges voltát oly meggyőzően tudta bebizonyítani, hogy az okkori kormány, a mely pedig elvből ellensége volt minden társulásnak, politikából ellenezett mindent, a mi magyar tudományos törekvés vala, kénytelen volt az erdélyi muzeum-egylet alakulását az általa „országos”-nak czimzett muzeum létesítését megengedni, és nem tagadhatta meg a kezdeményezőktől a nyilvános toborzást és gyűjtést abban az időben, a melyben a magyar tudományos akademiának megöltotta tagokat választani és nyilvánosan adakozásokat gyűjteni.

Igéretét az egylet ma se vonja vissza, de méltánytalan eljárásnak tartaná, ha e kérségeért avval büntetné a magyar kormány és a magyar országgyűlés, hogy a muzeumnak nyújtandó segélyt egy még csak tervben létező intézet életbeléptetésétől teszi függővé, akkor, a mikor a muzeum legsürgetőbb szükségét már most sem tudja fedezni, és három év óta sikertelenül folyamodik segélyért ahhoz a közkínészthoz, a melybe az erdélyi-részi közjövödelmek is belé folynak.

Az utolsó napokban az az örömhír ébresztett ismét reményt bennünk, hogy a közoktatási miniszterium költségvetés tárgyalása alkalmával egy tisztelt képviselő indítványt tett, hogy az országgyűlés szavazzon meg az erdélyi országos muzeum számára is egy évi 10,000 ft-nyi országos segélyt. Fájdalom! nem sokára lehűtötte e reményünket az a hír, hogy a pénzügyi bizottság ez indítvány tárgyalását ismét az egyetem ügye ellátásáig indítványozta elhalasztatni. Miután pedig a kolozsvári egyetem ügye a folyó évi költségvetés tárgyalása alkalmával még szóba se jött, sőt az egyetemek rendezésére vonatkozó általános törvényjavaslat is csak ugy volt említve, mint a melyet még ezután kell kidolgozni, és így semmi esetre se kecsgethetjük magunkat avval a reménnyel, hogy a kolozsvári egyetem rövid időn létesülni fog: a pénzügyi bizottság javaslatát nem tekinthetjük egyébként, mint indítványnak ügyünk bizonytalan időre való elodázására. A muzeum-egylet pedig nem hiheti,

